

ESKUALDUNA

JOURNAL BASQUE-FRANÇAIS HEBDOMADAIRE

ABONNEMENTS

Pays Basque.....	4 fr. par an.
France.....	8 fr. —
Etranger.....	10 fr. —

RÉDACTION ET ADMINISTRATION : 69, rue Bourgneuf, BAYONNE

S'adresser à l'Administrateur

PUBLICITÉ

Chromique locale.....	1 fr. ► la ligne
Réclames.....	0 fr. 60 —
Annonces.....	0 fr. 40 —

INSERTIONS A FORFAIT

LUR IKHARRA

Ez ginuen deusen beharragorik : gerlaren gainera berriz orai... lur ikhara Italiano.

Ortuzegun, hamalaueko kazetek zuten ekarri lehen berria, bezperan, beraz 13e, Italia hegoaldean, eremu handi bat hartzan zuelarik, *Erroma* barne, izigarririk lur ikara batel inharroso zituela bazterrak oro; azken holako ikhararik handiena *Messinen* izan baitzen, hura Baino, ere gehiagokoa da izan aiaiz oraiko hau.

Orotara, hogoi bat mila zioten behin bazitazkela hilik, edo bederen kolpaturik. Azken berrien araberak omēn da gehienik hunkitua den hirian beraen hamar milako bat hilez goiti. Bizirik gelditu bi miletarik zortzi ehun baizik ez omen ziren bisharamunean hiriaren *erdian* piztu su batzuen ingurura bilduak multzoka; chutik doi-doia ibiltzeko on, bainan ez garbitasunak deusen emaiteko auzoetarik lasterka jin laguntzaleri; ez eta, zonbeit bakar salbu, hitz batzen erraiteko ere. Hain ziren durduzatuak, zozo batzu iduri.

Avezzano du izena hiri dohakabe harek. Han beraen holetan badire hamabi miletarik hamar mila hil; zortziz ehu, kolperik gabe, bainan burutik osoki aldaratuak ez direnak, izialdurekin *lapur* bat hasiak.

Hamabi ehun, kolpatuak guti edo aski.

Hiriko 12 mila jendeak ez deuseztaratuak; eliza, etche, lantegi, atherbe guziak edo *legheñak* lurrean zabal-zabalak, eroriak, pusketan; beitzareko den deus kasik ez chutik. Ikustea nigarriagari.

Bertze hiri batzutan ere badire hilak elhunka, edo bederen hogoi, hamar, dotzenaka; tokitan jende hilez ehu, bainan egoitza inharrosirik lurrerat dilindan dagozian hanitz, harrasi eta bertze asko hargin lanetan urrako batzu, nekez tapatuko direnak, eta gero ere erorkor litatzekenei, ez bidatzite aurdik eta erotik berri altzatzen.

Altzatzeko bertzalde non duketela, non kauria? Besorik aski ere non izanen da, hoinbertze gizon hor hil ondoan?

X

Erromakoo hiriak ere ukan du hor bere hunki aldia; ukan zezakeen aldean deus ez.

Ba Erroma hiriko eta ba mundu gizikoz eliza nausia, ortako alpha-tuena, ederre ala handiz, zeren den ere Aita Sainduaren egoitzari datchikona, Jondoni Petriren Eliza, ez baita zinemenduetaraino harrotu, gutik egin du.

Murueta, han-hemenka, bertze orduz egin urrako ttipi batzu, artha-rekin tapatuak zituztenak, berriz ideki omen zaizko eliza horri; leio-hoetako berina « vitraux » andana batere, — ehu eta berrogoi ta hamar bat — hautsi.

Ezin erreparatzkorik deus ez.

Erromako eliza nausia baino azzkarriko jo ditu hiri beraen bertze batzu, apher ba andeaturik daude-nak; ba eta jauregi zahar ederre-ne-tarik zonbeit; are gehiago, artha es-kasean demborak higatago, jende cheheren egoitzak. Han eta non nahi ere, urrikalgarri-en baltire holaketen bethi, zuten atherbe pochi ahal zentzu hura galduz geroz, norat bil ez dutenak.

Bereak egin dituenean lur ikhara, Aita Saindua, liburutegi battean ari zena lanean, belhaunikatu da; behin han beraen otoitzean egon bolta bat, eta berehala berri bilba igorri du alde protarat; behin *Jondoni Petri* eliza oso zenetz; gero hiran eta inguruetan zenbat zitazken hilik edo minharturik.

Laguntza igortzaletarik ere aha-lehen izan da hor Aita Saindua.

Jainkoak urrikari duela Italia Bere on-gaitzkuin, guk ere frantsesek zor diogu auzo erresuma horri gure urrikalmendua, ez balitz ere, dakizuena, etsai beraren kontra primadera huntas, itchura guzien araberak, gurekin gerla huni lotzekotan delakotz baizik.

Holakoetan elgar lagunduz, tinkatzen da eta azkartzen, beharrarekin auzo onen arteko batasuna.

Berriak egunka

Asteart, Uriharrilaren 12an

Soissons hiriko aldean gaitzko zala-patak; artilleria artilleriaren kontra: *Beauséjour* deithu etchaldi baten inguruak da gudu berocenak; bainan abantzu guti; guk a eta etsaiak behin hartzitsu; de-nik ere gu nausi; bainan ez hanitateg egun.

Eguna galdurik, gauaz oldartzen zauzku berriz; alferretan.

Ihonz ere badihardukogu sail guzian.

Arras hirian, Poincaré Presidentak o-horezko medela beeera emaiten diozkate bi soldado aitzindari anglesi; ba eta gure mari-ñaki tirokari bandera bat, egin di-tuzten balentri sari.

Erronom *Garibaldi* zenaren semearen bi sema guretzat gerlan hil direlakoen ehorztea ohore handitan.

Rusoak ongi doazi, ez urhats bizian, bainan seguean.

Itsasoan Alemanek untzi bat, *Bremen* deithua, galtzer due, bolboraz guk eta anglesek jaiez-atazirk. Andeutua nekez dute lehorretar ereman.

Astezen, 13an

Haize eta euri, lanho eta elur, Beljikan, *Aisne* ur handiaren *hegylan*, Cham-pañan, *Vosges* mendietan.

Caucase aldeko mendietan, Rusoak aitzinatzu doazi; jabetzen dire turko erre-chimendu oso batez.

Itsaso Beltzean, rusoeak sōntsu dituzte 51 unitz, Turkoenak.

Aita Sainduak goraki gaitzetsi du Alemanek Mercier kardinalearen preso har-tea.

Otrichiaq ministro Berchtold, arrotz erre-unekilakoa zaukanak demisione-eman du bere baitharik, burutziarik ezn eginez.

Hango aferak gaizki doazila, marka

Ortuzegun, 14an

Ur handiak hanturik, bereziki *Aisne* de-lako ur hora, ezu aitzinatu gira. Beljikan aldiiz abantzu pochi bat harta-omen dugu.

Lys et *Oise* deithu bi ur lasteran ar-tean, gure artilleriak zafratu ditu etsa-aren langile batzu eta ez utzi lan hasien egiterat. Zubi batzu hautsirik urak, ha-raindian ginituen soldadoetarik zonbeit freso hartzau dauzkute; ez lotsatzeko ke-tarik.

Rusoak Turkoen hezten ari dira ederki. Roumānia, gure alde jartzekotan da; ba eta naski aitzintzekotan ere Italiari. Dathozkigula zoin lehenika. Laguntza-leak lehenago hel eta, goizago finituko da.

Irabazteaz eztugu dudarik; luzeria hau du gaiztoa.

Ortizirale, 15ean

Tira-bira gogorrak tsasotik *Lys* ur handiraino. Atzo baino egun hobia dugu aroaren partetik; ba eta gisa guziez, galdu esku-gainaren berriz guretzeko abiadu-ratik.

Hartu tokien hustera doazi alemanak, Rusoak aitzina deramate hasi saila.

Larumbata, 16an

Ypres eta *Nieuport*-eko aldean artilleria bethi ari da. *Noire-Dame-de-Lorette*, *Carey*-ko ondoan, etsaiak berriz erem-an dauerak 14 bezperagoan hartuak ginozkan erreka zilo batzu; ez errechik; *Arras* hirikurb hiru eremu pozi batez ja-betu gira. Alta etsai bere zapta ahala k-e-nik dago, *la Boisselle* delako tokia be-rezu nazitza.

Soissons eta *Reims*-eko inguruetan gure artilleriak etsaiaren lanak eman daizko; errechimendu bat baitzuen alemanak barne-arratua, hura ezin bilduz de-brua ikusi du; tresneria batzu jaiez-arazi díoz agu, lan berrian egin batzu era-badesgin, karra-askan.

Argonne etsaiaren artilleria ezin ichil-arazi dugu; ez utzi ere haatik giz-nak humat aitzinatzera. Gure artilleriari esker, *Vosges* mendietako aldean erreka zilo batzu, nahi bazuten eta ez, hus-tu behar ukan dituzte alemanek.

Erie badute orai orok ohe on, estalgi, nor bederari doakon sendagailu. Ontsatearekin igortzen dituzte goiz indarren

Herrilade guzietan tokia onak hadira;

Balnan bhotzak dio: roaz Eskual-Herrira

Igande 17an

Beljikan itsas batzera, arbabaz gozai-

z bethi; 200 bat metraz aitzinatu gira

La Grande-Dune tokian bi erreka luze

huts-areatu, tiroko porroks.

La Bassée eta *Lens* aldean artille-

ri bi aldetarik harrabots gehiago lan-

baino.

Craonetik horbil etsia nahi zen sukret-

tegi batez jabetu; jin bidez joan da gibe-

rera, gibel-aldea berorik.

Bertzotan kasik orotan azkarto gira;

ahuldu nehon egun.

Egu guzian elhura etzaku athertu.

Astlehen, 18an

Aro gaichtoa biziki, guziz Beljikan.

Halere artilleria ez dago ichili gizon

gehiago diog-la hiltzen etsaiari, haren

gure baino. *Pont-a-Mousson* hiria i-phar-aldean, le *Prêtre* deithu oihanea

nasaiki, Amerika gaintarrer eta Italia-ri es-

ker. Operatzeko tresnek, chuhurtu izana

gatik, eta lekutan berriko beharrak, egin

dezakete dolzerak.

Zaurtuei etzei gutiago atxikitzen be-gi. *Rayon X* direlakoak ex dira hastape-

nean bezain chuhur, nahiz oraino balita-

ken tokia, hetarik nun ezar. Iothura bada

nasai, Amerika gaintarrer eta Italia-ri es-

ker. Operatzeko tresnek, chuhurtu izana

gatik, eta lekutan berriko beharrak, egin

dezakete dolzerak.

Begietan, sudurrea, beharrak, zin-

tzurrean kolpatu izanak artharekin be-

rechik dira, gerla tokitik lekora, heien-

tzat, bakiarrak idekiak dauden ospitale

batzuetar bat joateko: hotan baizik ez

batzitzazkete ukain behar diren ofiziale

eta tresnek, doazketan artha herstiak.

Zauriak hestearrekin, edozoin mota-

koak izan diten, barreatzen dituzte kol-

patu ohi guziaz — eriak oiztian erran

dugun bezala — kampafetako ospitale

tipietaratz, hemen berriz bil ditzaten ga-

tutzea gerla aitzinzeo indarrak.

Batzu, zalhointzoko igortzen ere di-

tuze Akizerat; bertze batzu hiri handi

zombaitzat elektrizitatea ahal bada

irratza zazkiotan zainak; zombaitz, ospita-

le berezi batzuetan, alharazten ere daiz-

kote beren oin gogortu edo lokhartua,

mekanika edo batzuan artekoz. Arduenik,

tratamendu hok ondorio egiazko guti;

bainan fedea beraz ez dea zerbitz?

Eta hainbertze medikuntzat nun litake

berztenaz alzapide?

Ahanzteria ginoazn ospitaletan jana.

Hautenekarik eta: gozten, kafea; eguer-

ditan eta arratean, zopa on eta goria;

lutsugar, ilharri edo cheherekin

